

Naturfaglinja
3. årstrinn

KJEMI

Kode 3361
4. oktober

Eksamenstid: 5 timer

Bokmålstekst

Hjelpemidler:
Lommeregner
Tabell i kjemi

Nynorsk tekst på
den andre sida!

Oppgaven har
2 tekstsider

Atommasser og størrelser som
det blir bruk for, finnes i
heftet "Tabell i kjemi".

I

- a) Sett navn på disse forbindelsene: 1) NaOH 2) NH_4NO_3 3) MnO_2 4) KMnO_4
- b) Hvilke kationer feller vi som karbonater i den kvalitative analysen?
Skriv reaksjonslikninger.
- c) 20,0 g av en forbindelse inneholder 6,47 g natrium, 9,01 g oksygen og resten svovel.
Bestem den empiriske formelen til forbindelsen.
- d) I en digel veies inn 4,60 g KHCO_3 . Etter oppvarming til konstant vekt har stoffet i
digelen massen 3,18 g. Vis at dette resultatet passer med reaksjonslikningen:
$$2 \text{KHCO}_3(\text{s}) \longrightarrow \text{K}_2\text{CO}_3(\text{s}) + \text{CO}_2(\text{g}) + \text{H}_2\text{O}(\text{g})$$
- e) En løsning inneholder HNO_3 og HCl av ukjente konsentrasjoner. For å bestemme
konsentrasjonene tar vi ut en prøve på 20,0 cm^3 av løsningen til titrering:
- Først titrerer vi prøven med natriumhydroksyd-løsning til ekvivalenspunktet. Det går
med 32,3 cm^3 0,110 M NaOH-løsning. Skriv reaksjonslikning og angi to forskjellige
måter å registrere ekvivalenspunktet på.
  - Deretter titrerer vi prøven med en standardløsning av sølvnitrat. Forbruket er
15,2 cm^3 av 0,100 M AgNO_3 -løsning. Skriv reaksjonslikning og forklar, uten
beregninger, hvordan den indikatoren som kan brukes her, virker.
  - Finn konsentrasjonen av HCl og av HNO_3 i den opprinnelige løsningen.

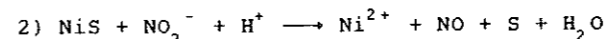
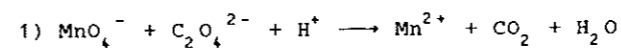
II

- a) Definer en syre. Hva er en flerprotisk syre? Nevn et eksempel med formel og navn på
- en toprotisk syre
  - en treprotisk syre
- Skriv protolyselikningene for den toprotiske syra og pek på hvilke syre-basepar som
foreligger i disse likevektene.
- b) Beregn pH i disse løsningene:
- 0,050 M HNO_3 2) 0,050 M HCN
  - en blanding av 50,0 cm^3 0,050 M HNO_3 og 75,0 cm^3 0,040 M KOH
- c) Forklar hvorfor en løsning av ammoniumnitrat i vann er sur. Hvor stor masse
ammoniumnitrat må vi løse i 1,5 dm^3 vann for å få en løsning med $\text{pH} = 5,8$?
- d) En bufferløsning lages ved å blande 0,50 dm^3 1,2 M NH_3 med 0,80 dm^3 0,90 M NH_4Cl .
Beregn pH i bufferen.
- e) Vi tilsetter 3,8 g fast natriumhydroksyd til 0,50 dm^3 av bufferen i d). Hva blir
pH-verdien? Vi ser bort fra volumendring.

III

- a) Definer begrepene reduksjon og oksydasjon.
- b) I hvilken av reaksjonene nedenfor blir klor oksydert? Begrunn svaret.
- $\text{AgNO}_3(\text{aq}) + \text{NaCl}(\text{aq}) \longrightarrow \text{AgCl}(\text{s}) + \text{NaNO}_3(\text{aq})$
  - $\text{HCl}(\text{g}) + \text{H}_2\text{O}(\text{l}) \longrightarrow \text{H}_3\text{O}^+(\text{aq}) + \text{Cl}^-(\text{aq})$
  - $\text{MnO}_2(\text{s}) + 4 \text{HCl}(\text{aq}) \longrightarrow \text{MnCl}_2(\text{aq}) + 2 \text{H}_2\text{O}(\text{l}) + \text{Cl}_2(\text{g})$
  - $2 \text{Na}(\text{l}) + \text{Cl}_2(\text{g}) \longrightarrow 2 \text{NaCl}(\text{s})$

c) Balanser disse likningene på ioneform:

d) Innholdet av oksalsyre, $\text{H}_2\text{C}_2\text{O}_4$, i rabarbrablader skal bestemmes på to måter. Først
finknuser vi 15,6 g rabarbrablader og koker dette med vann til all oksalsyre har løst
seg. Løsningen filtreres så og fortynnes med vann til 250 cm^3 .

Metode 1: 50,0 cm^3 av oksalsyreløsningen pipetteres ut, tilsettes fortynnet svovelsyre,
varmes opp og titreres straks med 0,0200 M KMnO_4 -løsning. Forbruket av
standardløsningen er 12,4 cm^3 .

Metode 2: En ny prøve på 50,0 cm^3 av oksalsyreløsningen pipetteres ut. Nå tilsettes
0,1 M $\text{Ca}(\text{NO}_3)_2$ i overskudd slik at alle oksalationene blir felt ut som
kalsiumoksalat. Bunnfallet filtreres fra, tørkes og veies. Massen av
bunnfallet er 0,077g.

Regn ut hvor mange prosent oksalsyre rabarbrablader inneholdt etter metode 1 og etter
metode 2.

e) I metode 2 vasker vi bunnfallet av kalsiumoksalat med 250 cm^3 vann. Hvis vi forutsetter
av vaskevannet blir mettet med kalsiumoksalat, hvor stor masse av dette saltet vil løse
seg ved vaskingen?

IV

- a) Hva mener vi med en funksjonell gruppe i organisk kjemi?
- b) Hva er den funksjonelle gruppen for 1) alkoholer? 2) karboksylsyrer?
- c) Hvordan kan du påvise at en organisk forbindelse er en karboksylsyre? Skriv likningen
for reaksjonen.
- d) Ved forbrenningsanalyse av et hydrokarbon, A, med molmassen 56,0 g/mol ble det
dannet 7,21 g vann og 8,96 dm^3 karbondioksydgass målt ved normaltillstanden. En
bromløsning ble avfarget av A. Bromeringsproduktet kalles B. Skriv mulige
strukturformler med navn for A og B.
- e) Sykloheksen kan framstilles slik:

Sykloheksanol (kokepunkt 161 $^\circ\text{C}$), konsentrert svovelsyre og litt kokstein blandes i en
rundkolbe. På rundkolben monteres et destillasjonshode med et termometer og en kjøler.
Rundkolben varmes opp med en varmemantel. Sykloheksen (kokepunkt 83 $^\circ\text{C}$) vil da begynne
å destillere ut av reaksjonsblandingen.

- Lag en skisse av destillasjonsapparatet.
- Gjør greie for prinsippet ved destillasjonen.
- Skriv likningen for reaksjonen. Hvilken reaksjonstype er dette et eksempel på?
- Hvorfor bruker vi kokstein?
- Hvorfor bør vi varme opp med varmemantel og ikke med åpen flamme?

Gi opp i margen på første side av
eksamenspapiret det læreverket og den utgaven
som du legger opp.

KJEMI

Kode 3361
4. oktober

Eksamenstid: 5 timar

Hjelpemiddel:
Lommereknar
Tabell i kjemi

Nynorsk tekst

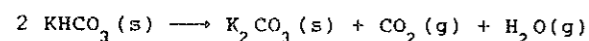
Bokmålstekst på
den andre sida!

Oppgåva har
2 tekstsider

Atommassar og storleikar som
det blir bruk for, finst i
heftet "Tabell i kjemi".

I

- a) Set namn på disse sambindingane: 1) NaOH 2) NH_4NO_3 3) MnO_2 4) KMnO_4
- b) Kva for kationar feller vi som karbonat i den kvalitative analysen?
Skriv reaksjonslikningar.
- c) 20,0 g av ei sambinding inneheld 6,47 g natrium, 9,01 g oksygen og resten svovel.
Bestem den empiriske formelen til sambindinga.
- d) I ein digel blir det vege inn 4,60 g KHCO_3 . Etter oppvarming til konstant vekt har
stoffet i digelen massen 3,18 g. Vis at dette resultatet passar med reaksjonslikninga:

- e) Ei løysing inneheld HNO_3 og HCl av ukjende konsentrasjonar. For å bestemme
konsentrasjonene tek vi ut ei prøve på 20,0 cm^3 av løysinga til titrering:
- 1) Først titrerer vi prøva med natriumhydroksyd-løysning til ekvivalenspunktet. Det går
med 32,3 cm^3 0,110 M NaOH-løysning. Skriv reaksjonslikning og nemn to ulike måtar å
registrere ekvivalenspunktet på.
  - 2) Deretter titrerer vi prøva med ei standardløysing av sølvnitrat. Forbruket er
15,2 cm^3 av 0,100 M AgNO_3 -løysing. Skriv reaksjonslikning og forklar, utan
utrekningar, korleis den indikatoren som kan brukast her, verkar.
  - 3) Finn konsentrasjonen av HCl og av HNO_3 i den opphavlege løysinga.

II

- a) Definer ei syre. Kva er ei fleirprotisk syre? Nemn eit eksempel med formel og namn på

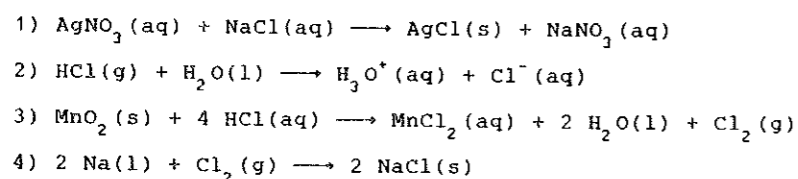
- 1) ein toprotisk syre
- 2) ein treprotisk syre

Skriv protolyselikningane for den toprotiske syra og peik på kva for syre-basepar som
ligg føre i desse jamvektene.

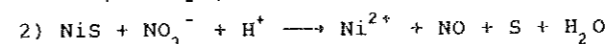
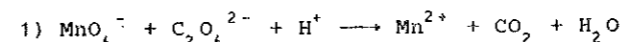
- b) Rekn ut pH i desse løysingane:
- 1) 0,050 M HNO_3 2) 0,050 M HCN
  - 3) ei blanding av 50,0 cm^3 0,050 M HNO_3 og 75,0 cm^3 0,040 M KOH
- c) Forklar kvifor ei løysing av ammoniumnitrat i vatn er sur. Kor stor masse
ammoniumnitrat må vi løyse i 1,5 dm^3 vatn for å få ei løysing $\text{pH} = 5,8$?
- d) Ei bufferløysing blir laga ved å blande 0,50 dm^3 1,2 M NH_3 med 0,80 dm^3 0,90 M NH_4Cl .
Rekn ut pH i bufferen.
- e) Vi set til 3,8 g fast natriumhydroksyd til 0,50 dm^3 av bufferen i d). Kva blir
pH-verdien? Vi ser bort frå volumendring.

III

- a) Definer omgrepa reduksjon og oksydasjon.
- b) I kva for ein av reaksjonane nedanfor blir klor oksydert? Grunngi svaret.

- c) Balanser desse likningane på ioneform:

- d) Innhaldet av oksalsyre, $\text{H}_2\text{C}_2\text{O}_4$, i rabarbrablader skal bestemast på to måtar. Først
finknuser vi 15,6 g rabarbrablader og koker dette med vatn til all oksalsyre har løyst
seg. Løysinga blir så filtrert og fortynna med vatn til 250 cm^3 .

Metode 1: 50,0 cm^3 av oksalsyreløysningen blir pipettert ut, blir tilsatt fortynna
svovelsyre, blir varma opp og blir straks titrert med 0,0200 M KMnO_4 -løysing.
Forbruket av standardløysinga er 12,4 cm^3 .

Metode 2: Ei ny prøve på 50,0 cm^3 av oksalsyreløysinga blir pipettert ut. No blir det
sett til 0,1 M $\text{Ca}(\text{NO}_3)_2$ i overskott slik at alle oksalationane blir felte ut
som kalsiumoksalat. Botnfallet blir filtrert frå, blir tørka og vege. Massen
av botnfallet er 0,077g.

Rekn ut kor mange prosent oksalsyre rabarbrablada inneheldt etter metode 1 og etter
metode 2.

- e) I metode 2 vaskar vi botnfallet av kalsiumoksalat med 250 cm^3 vatn. Dersom vi
har som føresetnad av vaskevattet blir metta med kalsiumoksalat, kor stor masse av
dette saltet vil løyse seg ved vaskinga?

IV

- a) Kva meiner vi med ei funksjonell gruppe i organisk kjemi?
- b) Kva er den funksjonelle gruppa for 1) alkoholar? 2) karboksylsyrer?
- c) Korleis kan du påvise at ei organisk sambinding er ei karboksylsyre? Skriv likninga
for reaksjonen.
- d) Ved forbrenningsanalyse av eit hydrokarbon, A, med molmassen 56,0 g/mol var det
danna 7,21 g vatn og 8,96 dm^3 karbondioksydgass målt ved normaltilstanden. Ei
bromløysing vart avfarga av A. Bromeringsproduktet blir kalla B. Skriv moglege
strukturformlar med namn for A og B.
- e) Sykloheksen kan framstillast slik:

Sykloheksanol (kokepunkt 161 $^\circ\text{C}$), konsentrert svovelsyre og litt kokstein blir blanda i
ein rundkolbe. På rundkolben blir det montert eit destillasjonshovud med eit termometer
og ein kjølar. Rundkolben blir varma opp med ein varmemantel. Sykloheksen (kokepunkt
83 $^\circ\text{C}$) vil da begynne å destillere ut av reaksjonsblandinga.

- 1) Lag ei skisse av destillasjonsapparatet.
- 2) Gjer greie for prinsippet ved destillasjonen.
- 3) Skriv likninga for reaksjonen. Kva for reaksjonstype er dette eit eksempel på?
- 4) Kvifor bruker vi kokstein?
- 5) Kvifor bør vi varme opp med varmemantel og ikke med open flamme?

Gi opp i marginen på første side av
eksamenspapiret det læreverket og den utgåva
som du legg opp.